

ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА
ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА
НОВИ САД

ЗНАЧАЈ РАЗВИЈАЊА КРЕАТИВНОСТИ И ПОДРШКЕ ДОБРОБИТИ ДЕЦЕ КРОЗ СУСРЕТ СА УМЕТНОШЋУ

Мастер рад

Ментор:

Мр Јованка Улић

Студент:

Јелена Шараба

Број индекса:3м/22

Нови Сад, 2024. године

САЖЕТАК

За дете је важно да се осећа добро, задовољно, да је укључено у заједницу вршњака, у разноврсне креативне, сврсисходне активности, да посматра, истражује, машта, да се изражава на различите начине, да проширује своја искуства и сазнања о другим културама, да истражује целим телом.

Окружење у којем дете одраста, укључујући дом, школу, вртић, и друге социјалне средине, може имати велики утицај на њихову креативност. Дете које је окружено стимулативним материјалима, књигама, уметнинама и играчкама ће имати веће шансе да развије своју креативност.

„Године узлета“ подржавају метност, али и стално истраживање свим чулима и целим телом, откривање, буђење чула, развој естетике и лепог.

Сама креативност обухвата и два појма, процес и продукт. У дечјем ликовном изражавању акценат стављамо на креативни процес а не на креативно реализовани продукт. Деци пружамо прилике да истражују различите материјале, текстуре, линије, стварајући сопствена дела, продукте њима смисленим.

КЉУЧНЕ РЕЧИ:

креативност, добробит, подстицајно окружење, ликовне активности, уметност

SUMMARY

For a child, it is important to feel good, satisfied, be involved in the peer community, in various creative, purposeful activities, observe, explore, dream, express themselves in different ways, expand their experiences and knowledge about other cultures, explore with their whole body.

The environment in which a child grows up, including home, school, kindergarten, and other social settings, can have a significant impact on their creativity. A child surrounded by stimulating materials, books, art, and toys will have a greater chance to develop their creativity.

"The formative years" support curiosity, as well as continuous exploration with all senses and the whole body.

Creativity itself encompasses two concepts, process, and product. In children's visual expression, we emphasize the creative process rather than the creatively realized product. We provide children with opportunities to explore different materials, textures, lines, creating their own meaningful works, products to them.

KEYWORDS:

creativity, well-being, stimulating environment, visual activities, art

САДРЖАЈ

Увод.....	4
1. Теоретски део.....	5
1.1. Ликовност кроз историју.....	6
1.2. Развој креативности кроз ликовне активности.....	7
2. Креативност.....	8
2.2 Дивергентно и конвергентно мишљење	8
2.3 Развој креативности кроз ликовне активности и уметност.....	9
2.3.1 Просторно-пластично обликовање.....	12
2.3.2 Драмска уметност.....	13
3. Стимулативна средина.....	14
2. Методологија истраживања.....	16
2.1. Предмет истраживања.....	16
2.2. Циљ истраживања.....	16
2.3. Узорак истраживања.....	16
2.4. Инструмент.....	17
2.5. Процедура прикупљања података.....	17
2.6. Процедура обраде података.....	17
3. Резултати истраживања.....	18
4. Примери из праксе.....	16
5. Закључак.....	33
Литература.....	34
Прилог: Упитник за родитеље.....	36

УВОД

Дете је креативно биће чије стваралачке способности могу бити подстакнуте или инхибиране различитим факторима. Кроз своје ране године, деца показују природну склоност ка експериментисању, истраживању и изражавању кроз ликовне активности. Ова рана искуства играју кључну улогу у развоју њихове креативности и способности да мисле иновативно.

Ликовност кроз историју бележи еволуцију људске способности да се изрази кроз различите уметничке форме, од првобитних цртежа на пећинским зидовима до сложених дигиталних креација савременог доба. Уметност је одувек била начин да се преносе приче, идеје и емоције, што је имало дубок утицај на културу и друштво.

Кроз ликовне активности, деца развијају своју креативност, што је од суштинског значаја за њихов целокупни развој. Ове активности омогућавају деци да размишљају ван устаљених оквира, истражују нове идеје и концепте, те да пронађу свој јединствени израз. Различита уметничка подручја (визуелна уметност, драма, књижевност, плес и покрет...), помажу деци да се повежу са својом креативном страном и развијају вештине које су кључне за иновативно размишљање и решавање проблема. Ова искуства нису само едукативна, већ обогаћују и њихову способност да се суоче са светом око себе на иновативан и креативан начин.

1. ТЕОРЕТСКИ ДЕО

Основе програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета” кажу: Дете је биће које истовремено јесте и бива - кроз оно што јесте постаје и оно што ће бити, тако да подржавати добробит детета значи истовремено пројектовање циљева на будућност и разумевање шта је добробит за дете у реално престојећим околностима, сада и овде (у реалном програму). За дете је важно да се осећа добро, задовољно, да је укључено у заједницу вршњака, у разноврсне креативне, сврсисходне активности, да посматра, истражује. машта, да се изражава на различите начине, да проширује своја искуства и сазнања о другим културама, да истражује целим телом (Године узлета, 2019).

Дете је креативно биће чије стваралачке способности могу бити подстакнуте или инхибиране различитим факторима.

Какве су стимулације важне?

Подстицање позитивног културног и социјалног идентитета укључује развијање осећаја поноса и задовољства због припадности различитим заједницама Активности које промовишу разумевање и уважавање различитих културних традиција, језика и обичаја, као и ликовно изражавање које омогућава појединцима да креативно истражују. Кроз ове активности, деца могу развити дубље осећање припадности, поноса и задовољства због своје културне и социјалне улоге у ширем друштвеном контексту.

Окружење у којем дете одраста, укључујући дом, школу, вртић, и друге социјалне средине, може имати велики утицај на њихову креативност. Дете које је окружено стимулативним материјалима, књигама, уметнинама и играчкама ће имати веће шансе да развије своју креативност.

Породица као примарно дететово окружење значајан је фактор у развијању дететових искустава, сазнања, осећаја за лепо... Потребно је да породица буде наш извор учења а ми као стручњаци, васпитачи, стварамо смислене ситуације у којима ће родитељ да препозна и схвати своју улогу, да дају предлоге, деле заједничка искуства, догађаје...

Развијање дечје креативности се проширује на различитим местима у локалном окружењу. За интегрисано учење важи правило да је “цео свет учионица”. Истраживање на различитим местима није једноставни обилазак тих места и упознавање са тим местима. (Крњаја,. Павловић-Бренселовић,. 022) Ми омогућавамо деци да истражују тако што планирано одлазимо на одређена места (музеји, галерије, атеље и друге културне центре) а сваким новим одласком деца стичу разноврсна, аутентична и богата искуства.

Подстицајно окружење подстиче дете да поставља питања, истражује, експериментише и размишља ван оквира. Такође, уношење разноврсних материјала за цртање, моделирање, градњу, као и подршку одраслих који цене и подстичу креативне напоре детета подстиче се зачудност, естетски доживљај, јачамо дечје самопоуздање али и друге компетенције за целоживотно учење.

Изложеност различитим искуствима, као што су путовања, посете музејима, сусрети са различитим културама и традицијама, може проширити дететову перспективу и подстаћи креативно размишљање.

Сви ови фактори су међусобно повезани и могу имати комплексан утицај на дететову креативност. Важно је да се деци пружи подршка, простор и ресурси како би развили своје креативне потенцијале.

1.1 Ликовност кроз историју

Професионално ликовно образовање је првобитно постојало још у старом веку те је подразумевало образовање ликовних стваралаца у оквиру занатских вештина и израде употребних материјала (примењена уметност-керамика, јувелирство, израда и колорисање текстила...) скулптура, декорације ентеријера, екстеријера, грађевине..

Прва ликовна активност која је уведена у наставу била је шематско цртање, развијање вештине руке копирања и имитирања готовог узорка. Методе копирања и прецртавања искључивале су и спутавале креативност. Овакво схватање цртања као вештине умногоме је спутавало иницијативу, индивидуалност и стваралачки развој деце.

Као реакција на дотадашњи принцип цртања и прецртавања готових узорака у педагогију се уводи уметничко цртање. Залагали су се да поред цртања и сликања значајно место заузме и ручни рад. У овом периоду су се јавиле методе за развој дечих способности као што је бимануелно цртање, односно цртање са обе руке истовремено (Б. Карлаварис, 1978). У Немачкој се развио покрет за уметничко васпитање радна школа или активна школа. Цртање сада постаје као игра и сматра се видом дечјег истражавања, то је активност која има значајну улогу у дечјем развоју. Да се кроз дечји цртеж могу идентификовати неки могући проблеми код деце, где васпитач може да делује... Деца кроз цртеж испољавају лични емотивни доживљај света који га окружује па васпитач (стручњак) може да реагује и помогне некој емотивној нестабилности или неравнотежи.

Можемо рећи да је 20 век почео као век детета јер у овом периоду долази до развоја дечје психологије. Васпитачи све више цене дечје активности, посебно ликовно стваралаштво, као важан део васпитно-образовног рада са предшколском децом. У раду са децом узимају у обзир њихова интересовања и индивидуалне потребе, те им пружају могућност за већом слободом и спонтаношћу.

“Године узлета” подржавају уметност, али и стално истраживање свим чулима и целим телом, откривање, буђење чула, развој естетике и лепог.

2. Креативност

Креативност се најједноставније може описати као ментална активност или процес чији је резултат нека нова, оригинална идеја или решење неког проблема. ГИФТЕД 20

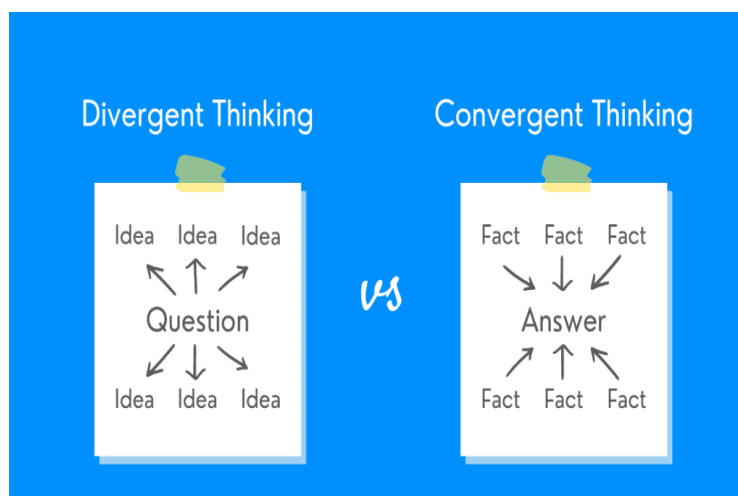
Подстицање креативности код деце односи се на два степена креативности. То значи осигуравање довољно прилика за истраживање разних домена, експериментисање и практиковање властите маштовитости. Континуитет у подстицању креативности од изузетне је важности како би се креативна понашања која деца показују интегрисала у мишљење, и како би се развио позитиван став према креативности. ГИФТ 20

2.2 Дивергентно и конвергентно мишљење

Када говоримо о креативности потребно је навести и дивергентно и конвергентно мишљење који су за њу неопходни.

Конвергентно мишљење усмерено је решавању проблема и води ка најбољем (једном) тачном решењу, док дивергентно мишљење представља флуентан ток мисли који продукује бројне могуће исходе и оригиналне идеје. Иако се дивергентно мишљење често поистовећује с креативношћу, за креативност је потребно и дивергентно и конвергентно мишљење, како би се од бројних осмишљених алтернатива одабрало најбоље решење. Како наводи (Krofin i sar., 1987) конвергентно и дивергентно мишљење се из тих разлога сагледавају заједно као једна компонентална појава.

Сама креативност обухвата и два појма, процес и продукт. Управо је дивергентно мишљење процес који долази претпоставком до новог ликовног дела. Дакле, у дечјем ликовном изражавању акценат стављамо на креативни процес а не на креативно реализовани продукт. Деци пружамо прилике да истражују различите материјале, текстуре, линије, стварајући сопсвена дела, продукте њима смисленим.

Слика 1. Дивергентно и конвергентно мишљење

Дивергентно мишљење посебно се примећује код деце предшколског узраста, која нису упозната са школским системом учења и решавања задатака које карактерише конвергентно мишљење. За дивергентно мишљење вежу се и одређене особине личности као што су неприлагодљивост, упорност, знатижеља, преузимање ризика (Пејић и сар., 2007).

2.3 Развој креативности кроз ликовне активности и уметност

Дете истражује уметност оног тренутка када почиње да истражује свет око себе (Бренеселовић и Крњаја, 2017). Већ у најранијем добу има потребу за стваралаштвом и несвесно задовољава своје потребе за креативношћу. Путем ликовних активности дете задржава своју пажњу и фокусира се на нешто одређено, што делује на развој концентрације, а многа истраживања показују да бављење ликовним активностима у раној доби доприноси и целовитом развоју детета.

Развијање креативности кроз уметност има велики значај за свеобухватан развој детета на разним аспектима и то:

1. Развој маште и иновативног размишљања:

Уметност подстиче машту и омогућава деци да размишљају изван уобичајених оквира. Кроз креативни процес, деца уче да проналазе нове начине за решавање проблема и стварање оригиналних идеја.

2. Изражавање емоција и идентитета:

Уметност омогућава појединцима да изразе своје емоције, мисли и осећања на начин који речи често не могу описати. Ово је посебно важно за децу, јер им помаже да развију емоционалну интелигенцију и препознају сопствене и туђе емоције. Процес почиње већ од најранијих узраста, када дете користи боје, облике и линије да би изразило радост, тугу, страх или љубав. Боје које бира, интензитет потеза и начин на који компоује елементе на папиру или платну често су одраз његовог емоционалног стања. На пример, дете које се осећа срећно и испуњено можда ће користити светле, живе боје и флуидне, слободне потезе. С друге стране, дете које се осећа узнемирено или тужно може прибегавати тамнијим нијансама и оштрим, неправилним линијама. Кроз уметност, дете може комуницирати оно што можда не може вербализовати, пружајући увид у своје унутрашње светове.

Како дете расте, уметност постаје средство кроз које истражује и обликује свој идентитет. У тинејџерском узрасту, када се суочава с питањима ко је и где припада, уметност може постати место где истражује своју јединственост, индивидуалност и повезаност са другима.

3. Когнитивни развој:

Активности попут цртања, сликања и вајања развијају fine моторичке вештине и координацију ока и руке. Такође, уметност помаже у развоју перцепције, просторне свести и разумевања сложених појмова. Уметничке активности играју значајну улогу у подстицању ових аспеката развоја, нарочито код деце. Уметност не само да обогаћује когнитивне вештине, већ их интегрише на начин који доприноси свеобухватном интелектуалном развоју. Деца која се баве уметношћу имају тенденцију да развију јаче когнитивне способности које су важне за успех у широком спектру академских и животних изазова.

4. Самопоуздање:

Када људи виде резултате свог рада, чак и ако су једноставни, то им даје осећај постигнућа. Ово може значајно повећати самопоуздање, посебно код деце која се кроз уметност уче вредности труда и упорности.

5. Културна и друштвена свест:

Уметност често рефлектује културу, традиције и друштвене вредности. Кроз уметничке пројекте, људи уче о различитим културама и развијају бољи осећај емпатије и разумевања према другима.

6. Смањење стреса и повећање менталног благостања:

Учествовање у уметничким активностима може бити терапеутско и помоћи у смањењу стреса. Кроз креативни процес, деца се могу фокусирати на садашњи тренутак, што може допринети бољем менталном здрављу.

Слика 2. Заједнички рад на великом папиру

7. Развој fine моторике и координације кроз уметност представља суптилан, али кључан процес у којем особа, посебно дете, учи да контролише и прецизно користи мишиће својих руку и прстију. Када дете узме оловку, четкицу, маказе или глину, оно не само да се бави креативним изражавањем, већ и постепено развија способност да контролише своје покрете са све већом прецизношћу.

Овај процес почиње већ од најранијих активности, попут цртања основних облика. Док дете повлачи линије на папиру, оно учи како да користи одговарајући притисак, како да води руку дуж жељеног пута и како да постигне жељени резултат. Ове активности, које се често доживљавају као једноставне игре, заправо имају дубок утицај на развој контроле над мишићима руке и прстију. Кроз вежбање и понављање, дете постаје све вештије у обављању финих покрета, што је неопходно за многе свакодневне активности као што су писање, облачење, или везивање пертли. Када дете почне да користи сложеније уметничке алате, попут четкица различитих величина или моделарског алата, оно мора да прилагоди свој стисак, брзину и притисак, развијајући тако све финију моторику. На пример, сликање танким четкицама захтева да дете пажљиво контролише покрете како би постигло прецизне линије или детаље. С друге стране, моделовање глине захтева снагу и координацију, јер дете мора да користи руке и прсте у различитим комбинацијама покрета, како би обликовало жељени облик.

Све ове активности доприносе развоју координације ока и руке. Док дете посматра објекат који жели да нацрта или обликује, мора да усклади покрете својих руку са оним што види. Овај процес захтева не само моторичке вештине, већ и способност да се пажљиво посматра, анализира и преноси виђено на папир или у тродимензионални облик. Ова усклађеност између визуелног и моторичког система игра кључну улогу у способности детета да прецизно обави задатке који захтевају фину моторику.

Развој fine моторике и координације кроз уметност није само физички, већ и ментални процес. Док дете учи да контролише своје покрете, оно такође развија стрпљење, пажњу на детаље и способност да се концентрише на задатак.

Све ове вештине, развијене кроз уметност, имају далекосежан утицај на дететову способност учења и обављања сложених задатака, како у уметничким тако и у свакодневним активностима.

Развијање креативности кроз уметност није само важно за уметнике, већ за свакога, јер помаже у обликовању отворенијег, флексибилнијег и испуњенијег живота.

Слика 3. Изложба у нашем вртићу

2.3.1 Просторно-пластично обликовање

Поред изражавања линијом и бојом, као примарни облик дечјег ликовног изражавања јавља се и просторно-пластично обликовање. Оно се развија паралелно са графичким изразом, са којим се често и допуњује. Будући да су деца и у најранијим фазама свога развоја (чим проходају) заинтересована за тродимензионалне предмете и простор у коме се налазе, већ њихови први покушаји теже руковању њима и уношењу промена у њих. Шта више, она често лакше обликују разне материјале него што цртају или сликају по папиру.

Слика 4. Моделовање

У подручју обликовања у простору децу уводимо у спознавање волумена, површине и простора. Моделирањем и грађењем деца развијају своје моторичке способности, упознају се са различитим техникама и материјалима. Основни циљ почетног обликовања у простору усмерен је спознавању материјала, њихових карактеристика и изражајним могућностима. (Филиповић., Каменов, 2009)

2.3.2 Драмска уметност

Драмска уметност је један од ретких облика уметности који у себи интегрише различите уметничке дисциплине и вештине – ликовну, музичку и књижевну уметност, а манифестује се кроз говор, гест, глуму, покрет и ликовне елементе (облик, боја, светло...). Кључну посебност драмског стваралаштва и његове рецепције читавамо у могућности да посматрач (гледалац) присуствује стваралачком чину, оличеном у јавној представи и тиме постане непосредни учесник. (Гифтед, 2020, стр 100)

Драмско стваралаштво, дакле, обухвата различите активности које помажу деци да изразе своје мисли, осећања и креативност кроз симболичке игре, игре улога, припрему представе и драматизацију текста...

Управо је предшколска установа место где се у процесу драмског стваралаштва испољава креативност, која полази од игре и развија се кроз игру. Драмска игра је подстицајна подлога, која деци пружа неупоредиву могућност да буду креативна и маштовита. (Гифтед, 2020, стр 100)

Слика 5. Хуманитарна представа

У ликовном изражавању се огледа читав развој личности детета, будући да је оно за њега врста комуникације са самим собом у којој се појављују они елементи из његовог окружења са којим се идентификује и које организује у нове смисаоне целине. (Филиповић, Каменов, 2009)

3. Стимулативна средина

Будући да дете предшколског узраста спонтано и самостално приступа ликовном изражавању и има природну потребу за њим, дакле и без интервенције или подстицања одраслих, потребно је да васпитач организује и обезбеди адекватне услове, пре свега просторне, временске и материјалне (Балић-Шимрак, 2010). То значи да треба обезбедити стимулативну средину богату разноврсним материјалима и алатом који су доступни деци, адекватан простор у којем дете може слободно и несметано да се креће и ствара, као и довољно времена које је деци потребно за истраживање и стварање.

Планиране ситуације учења су ситуације у којима деца и васпитачи сазнају нешто ново, откривају, оне су увек делатне за децу и повезане су са темом пројекта који се реализује у том тренутку. У просторној целини за визуелну уметност деца се током планираних ситуација учења удружују у малу групу и циљано се баве оним што их посебно интересује у оквиру пројекта.

У циљу проширења и продубљивању знања, пројекат је потребно изместити и ван радне собе. Локална заједница као значајан ресурс у развијању пројекта нуди изобиље прилика за стицање нових искустава.

Заједница, директно, а преко породице индиректно, пружа основне услове у којима дете одраста. Породица представља прву и најважнију средину у којој дете развија своје способности и стечене вредности. У оквиру породице, дете добија љубав, подршку и осећај сигурности који су кључни за развој самопоуздања и поверења у себе.

Породица игра централну улогу у дететовом расту и развоју, и у великој мери одређује будући напредак детета. Родитељи су први водичи у децем животу, упознајући их са основама социјалне интеракције и укључивања у друштво. Они помажу детету да разуме како функционише заједница, како да се укључи у друштвене активности и како да развије одговарајуће социјалне вештине. На овај начин, породица не само што пружа непосредну подршку детету, већ и игра кључну улогу у припреми детета за активан и успешан живот у широј заједници.

„Све оно што породица подстиче и развија код детета, у Предшколској установи треба да се продубљује а све оно што се у Предшколској установи развија, породица треба да подстиче.“ (Булатовић, 2019. стр. 10)

Детету је од велике важности да упознаје свет око себе, проширује своја искуства и знања, истражује, поставља питања и користи своју машту. Осећај да ће његова креативност и машта бити препознати и вредновани, као и да ће његов допринос бити примећен и истакнут, значајно подстиче развој дететове личности. Ова подршка игра кључну улогу у развоју дететове спремности да активно учествује у Локалној заједници и доприноси јој.

Укључивање у различите активности и дубинско истраживање омогућава детету да користи ресурсе и просторе доступне у Локалној заједници, као што су јавни простори, културне, образовне и спортске институције. Родитељи, као активни чланови те заједнице, имају важну улогу у упућивању детета на начине како да постане део и укључи се у ту заједницу.

Такође, када се дете осећа прихваћено и подржано, добија мотивацију да активно учествује и развија своје потенцијале. Ово доприноси његовој успешнијој интеграцији и активном доприносу Локалној заједници.

„У вртићу- заједници која учим свако знање и разумевање је привремено и развојно, мења се и развија у процесу непрекидног преиспитивања, реконструисања и надограђивања.“ (Слуњски, 2008.)

2. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

2.1. Предмет истраживања

У овом раду, предмет истраживања ће бити утицај повезаности деце са уметношћу на целокупни развој личности.

2.2. Циљ истраживања

Циљ рада јесте да се стекне увид на које посете културним установама/манифестацијама утичу на целокупан развој дететове личности.

У складу са постављеним циљем, одређени су следећи задаци истраживања:

- Утврдити, колико често деца имају прилику да се сусрећу са уметношћу?
- На које начине и колико често родитељи предлажу учешће у културним садржајима
- Да ли постоји и колика је разлика између девојчица и дечака?

Хипотеза Х1 – постоји статистички значајна разлика између дечака и девојчица који посећују културне установе и догађаје.

За потребе истраживања коришћена је дескриптивна метода којом је описана важност подстицајне средине за дете, утицај ликовних активности на развој креативности...

Примењена техника је анкетирање. Инструмент ће бити представљен Google упитником.

Упитник је анониман И обухватио је популацију родитеља. Упитник садржи 12. питања, отвореног И затвореног типа.

2.3. Узорак истраживања

Истраживање је реализовано на узорку од 30 родитеља од тога (56,6%) жена и (43,4%) мушкараца.

Старосну групу чине већином испитаници од 36-45 година (66,5%), од 25-35 година (30%) док испитаници преко 45 година чине (3,3%). У узорку је (43,47%) испитаника са

завршеном вишом стручном спремом, (39,13%) испитаника са високом, (13,04%) са завршеном средњом школом и (4,34%) докторских студија. Анкета је рађена са родитељима деце од 3-7 година, од чега је 40% петогодишњака, 36,7% шестогодишњака, 16,7% деце од четири године, 6,6% трогодишњака. Од тога 53,3% девојчица и 46,7% дечака.

2.4. Инструмент

За прикупљање података коришћен је упитник сачињен за потребе истраживања, истиче значај развијања креативности и подршке добробити кроз уметност, као и начине учешћа родитеља уношењу уметности у свакодневни живот детета и вртићке заједнице. Инструмент ће бити представљен Google упитником. Упитник је анониман и обухватио је популацију родитеља. Упитник садржи 12. питања, отвореног И затвореног типа. Испитаници су имали понуђене одговоре ДА/НЕ али и да дају свој коментар на питања о начинима утицаја, сарадње, утицаја креативности на дете... Примењена техника је анкетирање.

2.5. Процедура прикупљања података

Подаци су прикупљени помоћу он лајн упитника. Упитник је анониман и обухватио је популацију родитеља. Упитник садржи 12 питања, отвореног и затвореног типа.

Родитељи су информисани о предмету и сврси истраживања, као и о начину на који ће одговорати на питања, о анонимности одговора, начину обраде и коришћењу добијених података.

2.6. Процедура обраде података

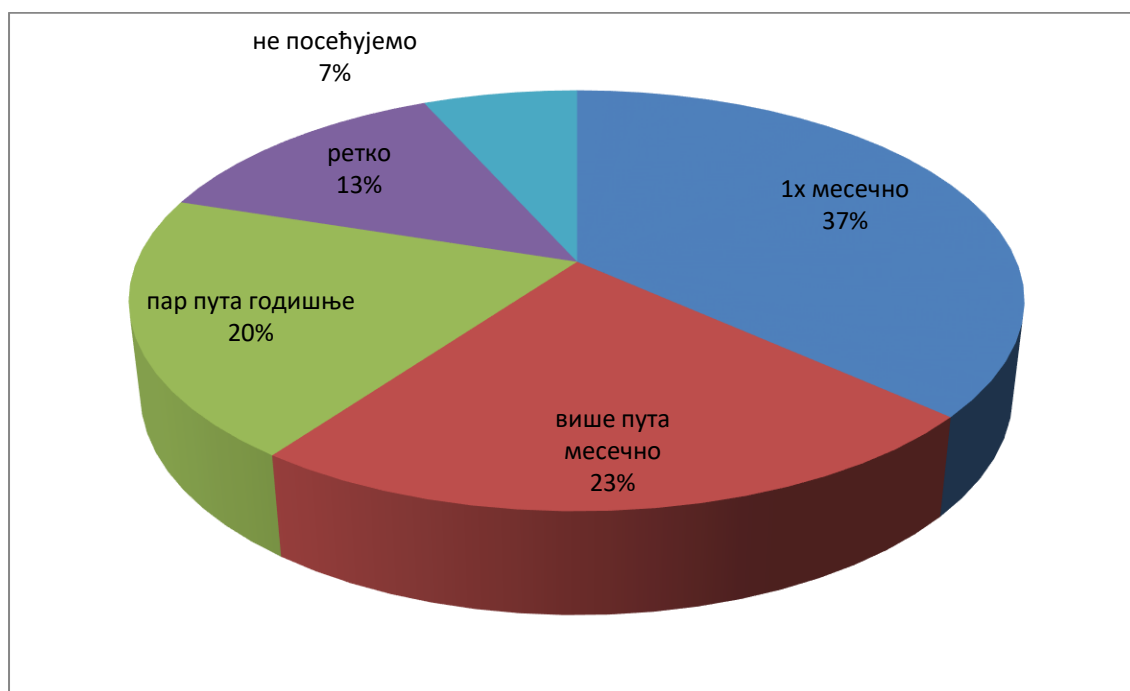
Прикупљени подаци су обрађени у статистичком пакету chart-а коришћењем дескриптивне статистике.

3. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

6. Колико често са дететом посећујете културне установе и догађаје? (галерије, музеји, позориште, концерти...)

На питање колико је често са дететом посећујете културне установе и догађаје (Галерије, музеји, позориште, концерти...?) испитаници су одговорили да је 1x месечно (36,6%), више пута месечно (23,3%), пар пута годишње (20%), ретко (13,3%), не посећујемо (6,66%).

Наведени резултати приказани су на Графикону 1.

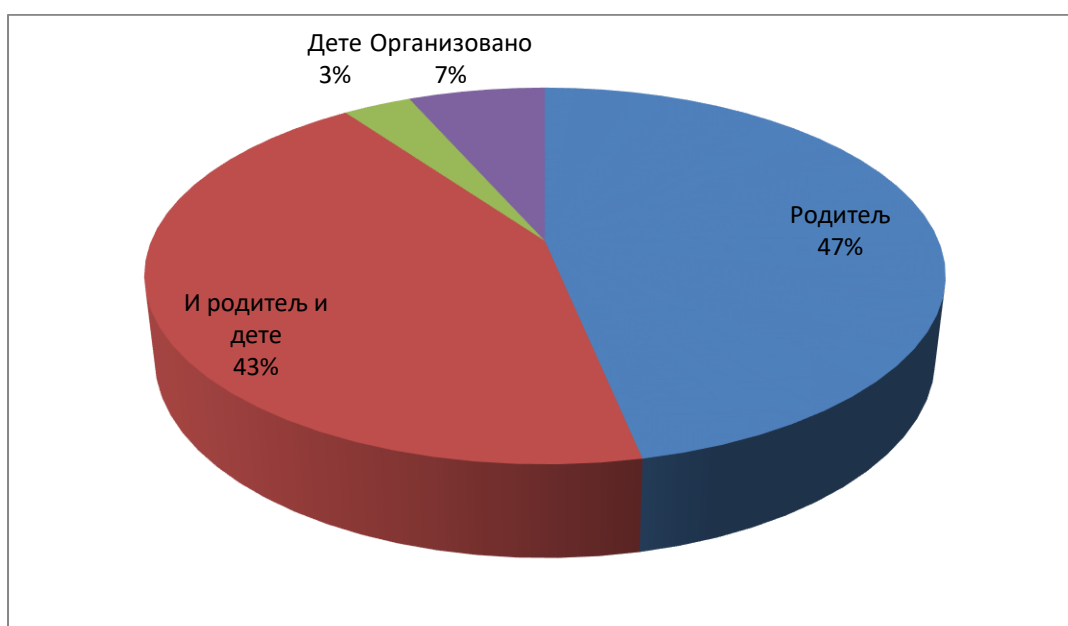
Графикон 1. Колико често са дететом посећујете културне установе и догађаје?

Према подацима анкете, 36,6% испитаника редовно посећује културне установе и догађаје са децом једном месечно. Овај податак указује на то да је за ове породице културно образовање и активност важан део породичног живота. Посете које се одвијају овом фреквенцијом могу бити резултат високог интересовања за културу и уметност, као и настојања родитеља да своје деце изложе различитим културним искуствима.

7. Ко иницира одлазак у неку установу/догађај?

На питање ко иницира одлазак у неку културну установу/догађај (46,7%) је навело да је то родитељ, (3,3%) дете, да одлазак иницирају и родитељ и дете (43,3%), а (6,6%) организовано.

Резултати су приказани на графикону 2.

Графикон 2. Ко иницира одлазак у неку културну установу/догађај?

Приликом сумирања резултата ове анкете било је очекивано да су родитељи у највећој мери иницијатори, али и у договору са децом, само мали број њих препушта у потпуности деци иницијативу а нешто више њих, одлазак у културну установу реализује само у оквиру организације вртића.

8. Да ли сте кроз укључивање у културна дешавања открили неке дететове особине, посебности, предиспозиције...?

На питање да ли су кроз укључивање у културна дешавања открили неке дететове особине и посебности (83,3%) навело је да јесу и то:

-запажање, љубав према музици, машта

-глумачке и музичке способности

-изузетно воли мјузикле и позоришне представе

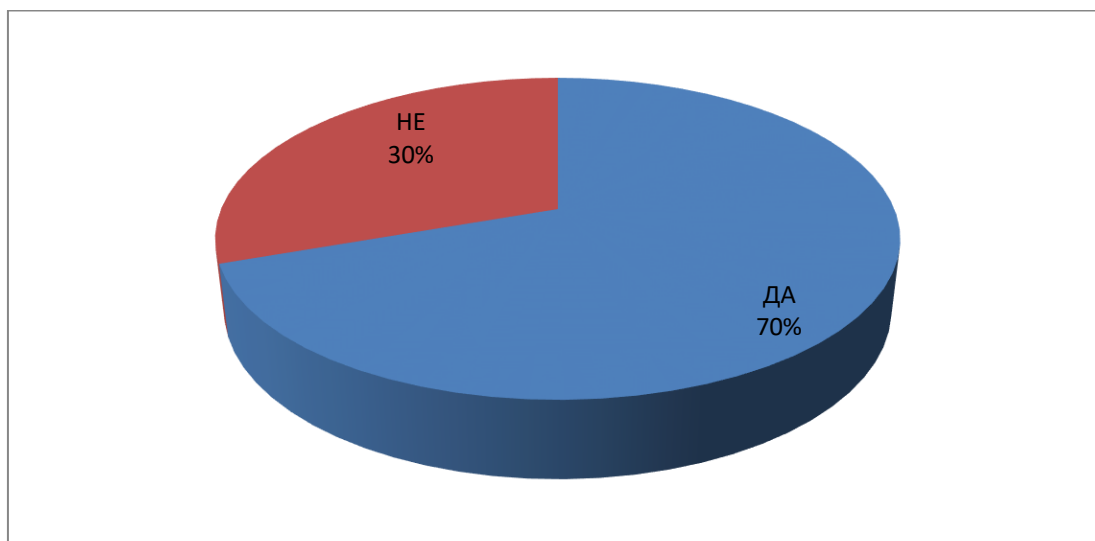
-боља пажња и фокус на одређену радњу, жеља да глуми и прави своју представу код куће

-добро запажа детаље

-стрпљивост и добро опажање

-таленат за музику и осећај за ритам

Приказано је на Графикону 3.

Графикон 3. Да ли су кроз укључивање у културна дешавања открили неке дететове особине и посебности?

Укључивање деце у културна дешавања, као што су позоришне представе, концерти и изложбе, има дубок утицај на њихов развој и саморазумевање. Резултати анкете показују да је значајан проценат родитеља, 83,3%, изразио да су кроз овакве активности открили различите особине и таленте код своје деце. Културна искуства омогућавају деци да се изразе на нове и иновативне начине, што може бити кључно за идентификацију и подстицање њихових природних талената.

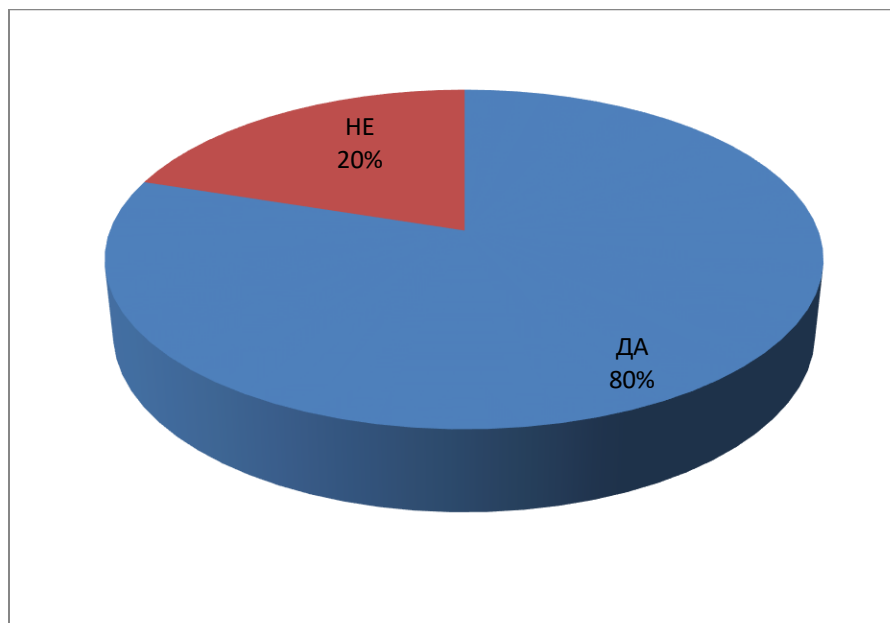
9. Да ли сте подржали даљи развој детета у области уметности?

Међутим, чак (36,3%) није подржало даљи дететов развој у области уметности, међу одговорима се налазило пар одговора са „Нисмо још“, „Планирамо“, „Нисмо још увек сигурни како“.

У разговору са колегиницама схватиле смо да је проценат овакав због деце трогодишњака и четворогодишњака који су учествовали у анкети те да родитељи сматрају да је још увек рано те планирају у наредном периоду.

10. Да ли сте приметили да развијене дететове ликовне вештине и креативност утичу на самопоуздање вашег детета?

На питање: Да ли сте приметили да развијене дететове ликовне вештине и креативност утичу на самопоуздање вашег детета? Приликом анкете за анализе и прикупљања података 80% родитеља је навело да су приметили да развијене дететове ликовне вештине и креативност утичу на самопоуздање детета. Приказано на Графикону 4.

Графикон 4. Развивјене дететове ликовне вештине и креативност утичу на самопоуздање детета.

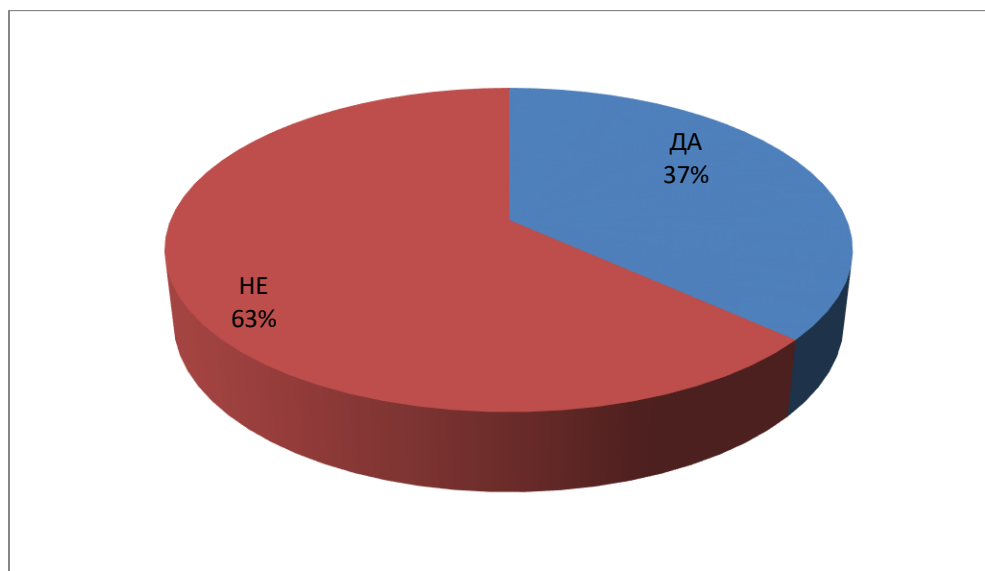
Неки од одговора на који начин утичу били су:

- развијање свести о себи, о својим квалитетима, нема страх од јавног наступа;
- ужива у процесу цртања и стварања, свестан је похвале и да се истиче;
- осећа се успешно и преброди животне ситуације кроз цртеж;
- веома је срећна и задовољна када јој је сваки „рад“ бољи од претходног;
- воли да је похвалимо, заслужено, а даје јој самопоуздање и слободу да се посвети и другим областима;
- осећа се боље, задовољније сваки пут када нацрта боље од претходне слике. Ја сам посебно задовољан јер све више личим на себе на слици;

Један родитељ је одговорио да сматра да утичу и на психолошком, едукативном и социјалном развоју детета.

12. Да ли сте некада иницирали учешће детета или целе вртичке групе неком културном дешавању?

На питање да ли су некада иницирали учешће детета или целе вртичке групе неком културном дешавању или посети (36,7%) је иницирало док је (63,3%) оних који никада нису, што је приказано у Графикону 5.

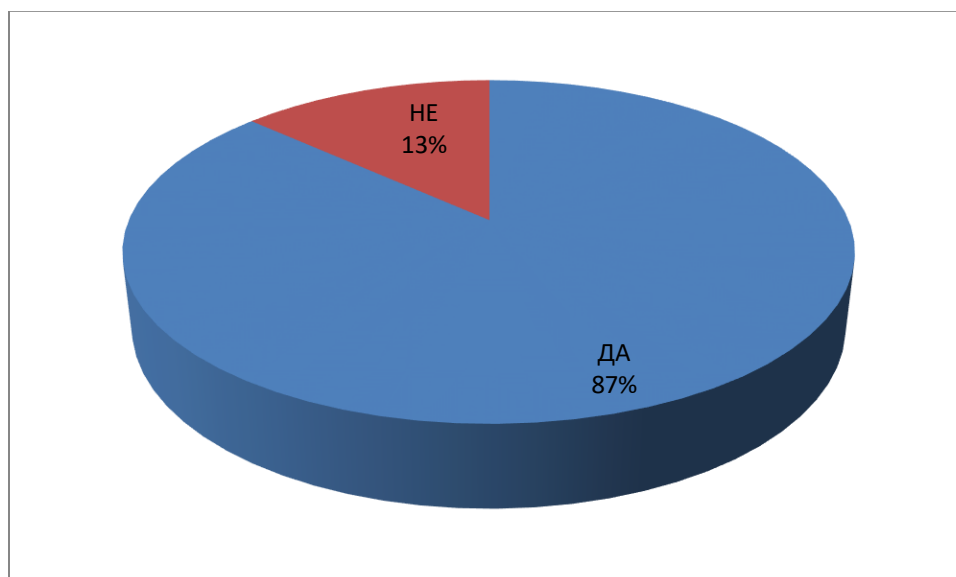
Графикон 5 .Иницирање учешћа детета или целе вртичке групе неком културном дешавању или посети.

Учешће детета или целе вртичке групе неком културном дешавању или посети родитељи су реализовали на следеће начине:

- Одлазак у позориште, дечје манифестације
- Посета школи
- Реализован је наш предлог да учествују на Змајевим дечјим играма
- Новигодишња позоришна представа
- У помагању око прављења реквизита за представу
- Учешће на малој радионици електронике где су правили сами своје роботиће
- Посета атеље

14. Да ли сматрате да је уметност (црта, слика, бави се уметношћу и његова активност) важан сегмент развоја дечје личности и подршка добробити?

На питање да ли сматрају да је уметност важан сегмент развоја дечје личности и подршка добробити (86,7%) родитеља сматра да је важан док се (13,3%) не слаже са тим.

Графикон 6. Уметност сматрају важним сегментом развоја дечје личности и подршка добробити

Иако су претпоставке на почетку истраживања биле да ће број оних који сматрају да уметност није важан сегмент развоја дечје личности и подршка добробити, бити знатно мањи, истраживање је показало супротно.

4. ПРИМЕРИ ИЗ ПРАКСЕ

Средња група. Пројекат „После кише“

Повод за отварање пројекта биле су гљиве које су деца пронашла на деблима током боравка у дворишту вртића. Деца су наредних дана доносила енциклопедије и књиге о гљивама како би истражили које се то гљиве налазе у нашем дворишту, да ли су отровне?

У вртићкој библиотеци пронашли смо сликовницу В.Сутејева "Под печурком". Након неколико читања и препричавања деца су спонтано кроз симболичке игре имитирала разговор животиња из приче користећи не само говор већ и гестикулацију, промену боје гласа... Формирајући мале групе у игри стварала се атмосфера заједничког доприноса јер су деца имала прилику да бирају улоге, прате ток радње, сарађују.

Слична ситуација догодила се када смо заједно правили печурку мухару. Од почетне идеје до саме реализације, деца су била активни учесници. Идеја за мухару-кућу родила се једног дана када нас је киша изненадила у дворишту. Склонили смо се у салетли, а деца су коментарисала како смо сада као животиње из приче.

Консултовали смо се с децом о томе зашто желе кућу-Мухару, шта ће ту радити, од чега би могли да је направимо, шта нам је потребно и где можемо наћи материјале...? Подржале смо дечију иницијативу и помогле у обезбеђивању материјала. Заједно смо отишли до собе за рестлове, пронашли оно што нам је потребно и наредни период децу су у малим групама током неколико дана лепила, каширала, фарбала, тестирала своје практично-животне вештине као и саморегулацију.

Слика 6. Почетак прављења „Мухаре куће“ Слика 7. Каширање

Док је мухара „расла“ у визуелној просторној целини упоредо су настајале разне печурке које су деца користила у игри у свим просторним целинама.

Слика 8. Дрвена печурка у просторној целини за конструисање

Слика 9. Печурка од рециклираног материјала

Деца користе разне технике, природне материјале, структуриране, полуструктуриране...

Након две недеље Мухару –кућу смо изместили у простор испред собе. Овај простор деца су користила за симболичке игре, али и за моменте када им треба осама или разгледање сликовнице.

Слика 10. „Град“ мухара у ходнику

Слика 11. Љуљашка у „граду“ испод мухаре

Један тата нам шаље снимак изложбе печурака у галерији у Италији. Након одгледаног снимка питамо се шта је галерија? Шта је изложба?, Где се налази? Да ли можемо и ми да направимо изложбу наших печурака које смо правили? Како би она изгледала? Кога ћемо звати, како ће знати када и где је изложба...? О свим овим питањима консултујемо с децом. „QR-code“ на процесном пануу деца су свакодневно скенирала и „обилазила“ галерију. Обзиром да у соби већ постоје гљиве које су направила деца претходном периоду, пожељели смо да их има још, те смо договорили радионицу са родитељима за израду гљива. Чувши за нашу радионицу ХТ Сервис 021 нам је помогао донирајући мале гуме од тротинета.

Деца заједно са родитељима од куће доносе још материјала, те користећи их, праве аутентичне и персонализоване печурке занимљивих изгледа, намене и имена користећи разноврсне материјале... Циљ радионице није био продукт већ сам процес настајања породичних печурки. Почевши од осмишавања материјала који ће донети, затим учешће породице у самој изради.

У овој етапи се реализују следеће активности: индивидуалне, у пару, у малој групи. У опуштеној и позитивној атмосфери се, на нивоу мале групе, размењују искуства, мишљење, иницијативе, уочавају се сличности и разлике; родитељи се међусобно допуњавају и стварају се заједнички производи. (Булатовић, (2019)

У завршном делу радионице дете и породица су смишљали имена те то презентovali осталим учесницима. Овине смо још више јачали међусобне везе али и оснажили како

децу тако и родитеље при јавном наступу и јачању самопоуздања. У току радионице настале су Кокосовапупавка, Жељка (протрљаш рогове и замислиш жељу), Брат од Мухаре (плава са тачкицама), Њихара... Радионици су поред родитеља присуствовала и браћа и сестре, баке..

Слика 12. Радионица, рад у мањим групама

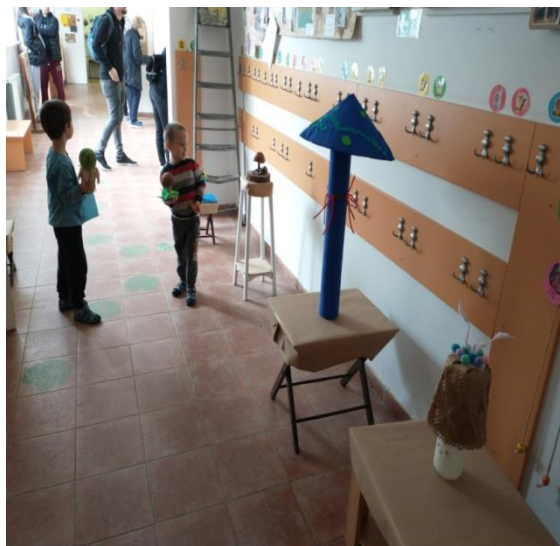

Слика 13. Допринос сваког члана породице

Слика 14. Завршене печурке са описом и потписом испред сваке од њих

Након радионице, наредних дана са децом реконструирамо простор испред собе. Клупице за презување премештамо у салу а на њихово место деца стављају полице, столиће и постављају своје печурке. Током ових активности деца су размењивала идеје о томе где коју печурку ставити узимајући у обзир њихову намену: да нека ради на струју, некој у називу стоји да је висећа, неке су мале, неке огромне... Схватили смо да овај простор постаје наша изложбена галерија. Одштампали смо назив и опис сваке печурке и поставили их на видно место.

Слика 15. Уређење простора за изложбу

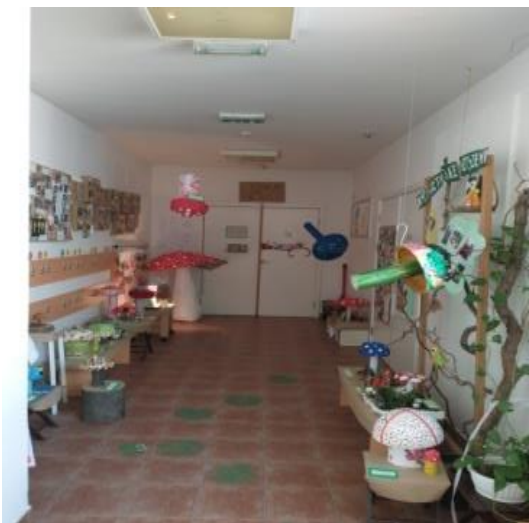
Слика 16. Прављење „врпце“ печатима и бојом

Видевши какву поставку спремамо и уложени труд тата из групе је предложио да заједно са дететом осмисли и направи плакат којим ћемо обавестити госте о отварању наше изложбе. Васпитачи осмишљавају песмицу у рими, договарамо датум и време, а након штампања деца плакате лепе у ходницима нашег вртића.

Слика 17. Плакат позивнице за изложбу

На свечаном отварању присуствовало је пар група, неколико родитеља и запослени у вртићу који су резервисали термине на нашем календару за посете. Пресекли смо „врпцу“ отпевали песму и изложба је била отворена за посетиоце. Потом су у наредних седам дана, по договореном распореду деца из других група су посећивала изложбу, кроз коју су их по неколико деце из групе упознавали са „поставком“. Принцип животности је највидљивији у горе наведеним ситуацијама, припремање заједничке изложбе са оригиналним конструкцијама деце допринеле су игри и истраживању деце из других група и одраслих.

Слика 18. Поставка изложбе испред собе

Слика 19. Свечано отварање изложбе

Иако смо мислили да ће изложба значити крај пројекта и свечану прославу, ипак је било далеко од тога. Она је била само провокација и повод за остваривањем низа сарадњи са локалном заједницом. Један од бројних партнера у нашем истраживању био је и биолог Драгиша Савић. Иако је наша изложба била затворена када смо ступили у контакт са њим, најавио нам је позив за његову самосталну изложбу. Након пар месеци добили смо обавештење о свечаном отварању Драгишине изложбе 5000 врста живих бића које је годинама прикупљао и фотографисао. Имали смо прилику да одемо у Природњачки музеј, разгледамо изложбу, упознамо се са новим врстама гљива и многе ситне инсекте уочимо боље. Драгиша је понео један од својих фотоапарата те нам показао како функционише зум, фотографије у покрету, јачина светлости... Те су деца имала прилику да се ближе сусретну са још једном врстом уметности - фотографијом.

Слика 20. Позив за изложбу у Природњачком музеју

Слика 21. Мозаик од фотографија са изложбе

Слика 22. Деца у Природњачком музеју

4. ЗАКЉУЧАК

Укључивање породице и сусрети са уметношћу су од изузетне важности јер активно доприносе развоју дечјих компетенција. Кроз заједничке ликовне активности, деца не само да стичу вештине цртања, сликања или вајарства, већ се и емоционално повезују са члановима породице. Оваква искуства подстичу њихову креативност и самопоуздање, али и развијају вештине као што су стрпљење, упорност и тимски рад.

Сусрети са уметношћу, као што су посете галеријама или учешће у уметничким радионицама, такође имају важну улогу. Они деци пружају прилику да се упознају са различитим уметничким изразима, развијају свој естетски сензибилитет и уче да цене различитост. Оваква искуства могу да инспиришу децу да истражују своју креативност на нови начин и да развијају свој јединствени уметнички стил.

ЛИТЕРАТУРА

1. Б., Карлаварис, (1978), “Методика ликовног васпитања” Београд: Универзитет уметности у Београду
2. Балић-Шимрак, А. (2010). Предшколско дијете и ликовна умјетност. Дијете, вртић, обитељ, 16-17 (62-63), 2-8. Доступно на: <https://hrcak.srce.hr/124737>
3. Богнар, Л. (2012). Креативност у настави. Напредак [Online] Vol.153 (1) str.9-20. Доступно на: <https://hrcak.srce.hr/82857>
4. Булатовић, А (2019). Партнерство са породицом и комуникација, приручник са практикумом, Нови Сад: Темпограф
5. Године узлета, (2019). Основе програма предшколског васпитања и образовања. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја
6. Гифтед, (2020) Иновативни приступи у подстицању даровитости код деце од три до шест година, Нови Сад, Удружење васпитача Војводине
- 7.
8. Приручник за васпитно-образовне стручњаке и родитеље
9. Крофлин, Л., Нола, Д. Посиловић, А., ур. (1987). Дијете и креативност. Загреб: Глобус.
10. Крњаја, Ж., Павловић-Бренселовић, Д. (2022). Водич за развијање теме-пројекта са децом. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја.
11. Павловић Бренселовић, Д., & Крњаја, Ж. (2017). *Калеидоскоп: основе диверсификованих програма предшколског васпитања и образовања*. Београд: Институт за педагогију и андрагогију, Филозофски факултет Универзитета у Београду
12. Павловић-Бренселовић, Д., Крњаја, Ж., Јовановић, М., Сјеничић, Г. (2022). Стратегија заједничког развијања програма у складу са специфичностима појединих узраста деце. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја.
13. Пејић, П., Тухтан-Марас, Т., Арригони, Ј. (2007). Сувремени приступ потицању дјечје даровитости с креативним радионицама. Магистрал Иадертина, 2 (1), 133-149.

14. Слуњски.,Е. (2008). Дјечји вртић-заједница која учи. Спектар медиа, Загреб
15. Филиповић,С.,Каменов,Е. (2009) Мудрост чула, дечје ликовно стваралаштво,НовиСад

linkovi: <https://www.scribd.com/document/427767629/metodika-likovnog>

5. ПРИЛОГ

Упитник за родитеље

1. Пол родитеља

- Мушки
- Женски

2. Године старости родитеља

- до 24
- од 25-35
- од 36-45
- преко 46 година

3. Стечено образовање?

4. Године старости детета?

- 3
- 4
- 5
- 6
- 7

5. Пол детета

- Мушки
- Женски

6. Колико често са дететом посећујете културне установе и догађаје? (галерије, музеји, позориште, концерти...)

- 1x месечно
- више пута месечно
- пар пута годишње
- ретко
- не посећујемо

7. Ко иницира одлазак у неку установу/догађај?

- Родитељ
- Дете
- И родитељ и дете
- Неко други? _____

8. Да ли сте кроз укључивање у културна дешавања открили неке дететове особине, посебности, предиспозиције...?

- Да
- Не
- Ако да, које? _____

9. Да ли сте подржали даљи развој детета у области уметности?

- Да
- Не
- Ако да, како? _____

10. Да ли сте приметили да развијене дететове ликовне вештине и креативност утичу на самопоуздање вашег детета?

- Да
- Не

11. Ако је Ваш одговор на претходно питање „Да“, на који начин утичу?

12. Да ли сте некада иницирали учешће детета или целе вртићке групе неком културном дешавању?

- Да
- Не

13. Ако је Ваш одговор на претходно питање „Да“, на који начин?

14. Да ли сматрате да је уметност (црта, слика, бави се уметношћу и његова активност) важан сегмент развоја дечје личности и подршка добробити?

- Да
- Не

- Слика 1. Дивергентно и конвергентно мишљење
 - Слика 2. Заједнички рад на великом папиру
 - Слика 3. Изложба у нашем вртићу
 - Слика 4. Моделовање
 - Слика 5. Хуманитарна представа
 - Слика 6. Почетак прављења „Мухаре куће“
 - Слика 7. Каширање
 - Слика 8. Дрвена печурка у просторној целини за конструисање
 - Слика 9. Печурка од рециклираног материјала
 - Слика 10. “Град“ мухара у ходнику
 - Слика 11. Љуљашка у „граду“ испод мухаре
 - Слика 12. Радионица, рад у мањим групама
 - Слика 13. Допринос сваког члана породице
 - Слика 14. Завршене печурке са описом и потписом испред сваке од њих
 - Слика 15. Уређење простора за изложбу
 - Слика 16. Прављење „врпце“ уз помоћ печата
 - Слика 17. Плакат позивнице за изложбу
 - Слика 18. Поставка изложбе испред себе
 - Слика 19. Свечано отварање изложбе
 - Слика 20. Позив за изложбу у Природњачком музеју
 - Слика 21. Мозаик од фотографија са изложбе
 - Слика 22. Деца у Природњачком музеју
-
- *Графикон 1.* Колико често са дететом посећујете културне установе и догађаје?
 - *Графикон 2.* Ко иницира одлазак у неку културну установу/догађај?
 - *Графикон 3.* Да ли су кроз укључивање у културна дешавања открили неке дететове особине и посебности?
 - *Графикон 4.* Развијене дететове ликовне вештине и креативност утичу на самопоздање детета.
 - *Графикон 5.* Иницирање учешћа детета или целе вртићке групе неком културном дешавању или посети.
 - *Графикон 6.* Уметност сматрају важним сегментом развоја дечје личности и подршка добробити